

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De sancto [Iohanne] elemosinario xxvii

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

De sancto Johanne elemosinario.

ptum reddas. Et orate basilio et tendete in celis manus. ecce carta per aerem delata: et ab oibus visa venit: et imposita est in manus basilij. Quia ille suscipiens dixit puero. Cognosca has litteras frater. Et ille. Etiam domine manu mea scripte sunt. Et frater basilius scriptum produxit eum ad ecclesiam et dignum eum fecit sancto ministerio: et bene instruit, et regulam sibi dans reddidit mulieri. **M**ulier quedam peccata multa habens. et ea in carta conscribens in fine quoddam grauius perscripsit: et scriptum ipsum beato basilio tradidit: rogans ut pro ea oraret et suis orationibus peccata ipsa deleteret. Qui cum orasset et mulier cartam aperuisset omnia peccata: preter istud grauius deleta mouit. Que ait ad basilium. Misere mei serue dei. et pro hoc michi indulgentiam impetra sicut pro alijs impetrasti. Qui ait ad illam. Recede a me mulier: quia homo peccator: ego sum indigens indulgentia sicut et tu. Cum autem illa istaret dixit ei. Uade ad sanctum virum effrez. et ille qui postulas tibi poterit impetrare. Que cum abiisset ad sanctum virum effrem: et cur ad eum a sancto basilio missa sit intinasset ille ait. Recede quia homo peccator: ego sum. Sed redi filia ad basilium et quod tibi pro ceteris ueniam impetrauit. pro isto quoque impetrare ualebit festina cito ut eum uiuam inuenias. Que cum in ciuitatem uenisset. ecce basilius ad tumultum ferebat. Illa autem post eum clamare cepit et dicere. Uideat deus et iudicet inter me et te. quia uales placare deum pro me ad alium transmissisti me. Tunc proiecit cartam super ferebras. Et post modicum illam recipiens et aperiens. illud peccatum penitus deletum inuenit. Sicque ipsa et omnes que aderat deo inmensas gratias reddiderunt. **A**ntequam autem uir dei migraret a corpore. positus in infirmitate qua et mortuus est. quedam iudeum nomine ioseph. in medicinali arte ualde peritum. quem uir dei multum diligebat eo quod se illum ad fidem conuersurus prouiderat ad se quasi eius opera indigeret uocauit. Ille uocatus pulsus tangens. et ex tactu mortuus in ianuis esse cognoscens: dixit familie. Que ad sepulturam necessaria sunt parate: quia primo morietur. Quod basilius audiens dixit ei. Nescis quid dicas? Tui ioseph crede domine: quia sol cum sole occidet hodie. id est tu cum sole occides hodie. Tui dixit basilius. Quid dicas si non moriar hodie? Tui ioseph. Non est possibile domine. Et basilius. Et si in crastinum usque ad horam sextam superuixeris quid facies? Et ioseph ait. Si usque ad illam superuixeris horam. utique ego moriar. Et basilius. Etiam moriaris peccato: uinas autem christo? Et ille. Scio quid dicas: et si usque ad illam horam superuixeris faciam quod uolaris. Tunc beatus basilius licet secundum na-

turam illico moriturus esset: a domino tamen mortis inducias impetrauit: et usque in crastinum in hora nona uixit. Quod ioseph uides et stupens. in christum credidit. Basilius autem uirtute animi inbecillitate corporis superans: de cubiculo suo surrexit. et ecclesiam ingressus eum suis proprijs manibus baptisauit. Postea uero ad lectulum suum rediit. Et statim spiritu deoseliciter reddidit. floruit circa annos domini. ccc. lxx.

De sancto Johanne elemosinario xxvii.

Johannes elemosinarius patriarcha alexandrinus quadam nocte in oratione persistens uidit quadam puellam pulcherrimam sibi assistentem et coronam oliuarum in capite baiulantem. Quam ille uidens nimium stupefactus quod esset inquisiuit. Et illa. Ego sum misericordia: que dei filium de celo adduxi. De spem accipe. et bene tibi erit. Intelligens ergo per oliuam misericordiam designari. ab illa die factus est sic misericors ut elemosinarius uocaretur. Pauperes autem semper suos dominos appellabat. Et inde hospitalarij habent etiam ut pauperes dominos suos uocent. Des igitur suos famulos conuocauit: eisque dixit. Euntes per totam ciuitatem conscribite michi usque ad unum omnes dominos meos. Illis uero non intelligentibus dixit. Quos uos egenos et medicos uocatis. istos ego dominos et auxiliatores predico. Isti enim nobis uere auxiliari et celeste regnum donare poterunt. Uolens homines ad elemosinam inuitare: narrare consueuit. quod pauperibus semel se ad sole calefacientibus ceperunt

De sancto Iohanne elemosinario

in uicem de elemosinatoribus cōferre et bonos col laudare et malos vitupare. Erat autē quidam telonearius nomine petrus: diues valde et prepotēs sed nimis paupibus immisericors: quia ad domū suā accedentes cū indignatione nimia repellēbat. Cum ergo nullus illoꝝ inuētus fuisset qui in domo sua elemosinam recepisset: vnus illorum dixit Quid vultis michi dare si ego hodie ab eo elemosinam accipiā? Et faciētibus cum eo pactū ad domum eius venit: et elemosinam postulauit. At ille domū reuertens: et paupem pre foribus videns. cum mancipiū eius panes siliginis in domū deferret: ille lapidem nō inueniēs: panem siliginis arripuit: et cum furore inde eū percussit. Quē ptinus arripuens pauper ad socios redijt: et q̄ de manu ei elemosinam accepit indicauit. Post duos dies infirmatus ad mortem: vidit se ante iudiciū stare. et mauros quosdā super staterā ei mala appēdere. Ex altera autē pre staterā quidā dealbati tristes stabant eo q̄ nichil qd̄ ibi apponerēt inuenire valebant. Tūc vnus eoz dixit. Vere nichil habem⁹ nisi vnū panem siliginis: quē ante duos dies xp̄o dedit coactus. Quē dum super stateram ponerent equalitas vt sibi videbaf̄ facta est. Dixeruntq̄ ei. Adauge ad siliginē hanc: alioquin te mauri apprehendent. Euigilās autē et liberatus dicebat. Pape. Si vna siligo quā per furore iactaui ita pfuit. quantomagis omnia sua indigentibus elargiri? Quadā igitur die cum optimis vestibus indutus per viam pgeret: quidā naufragus ab eo vestimētum aliqd̄ postulabat. Cōtinuo ille p̄cioso vestimēto se expoliauit: et illi dedit. Qd̄ ille accipiens statim vendidit. Cum autē telonearius rediret: et vestimentū suspensus videret p̄stristatus est valde adeo vt nec cibū sumere vellet dicēs. Quoniam non fui dignus: vt mei memoriā haberet egenus. Et ecce dū dormiret vidit quendā sup solem fulgētem: et sup caput crucem ferentem. et habentē indutum vestimentū qd̄ dederat egeno: et dicentē sibi. Quid ploras petre? Qui cum causam sue tristitie sibi dixisset: ille ait. Cognoscis hoc? Et ille. Etiam domine. Et domin⁹ ad eum. Illo ego vestio: ex quo michi dedisti. et gr̄as ago bone voluntati tue: quoniā frigore affligēbar et coopuisti me. In se ergo reuersus cepit egenos beatificare ac dāre. Cuius domin⁹ non moriar donec tiam vn⁹ ex eis. Hās ergo paupibus que habebat: et accersito notario suo dixit ei. Secretū volo tibi cōmittere: qd̄ si p̄palaueris aut si me nō audieris: barbaris vendā te. Dās q̄ ei decem libras auri dixit:

ei. Uade in sanctam ciuitatē et merces tibi eme et me alicui xp̄iano vēde: et paupibus precū tribue. Illo autē recusante dixit ei. Sime non audieris. ego barbaris vendā te. Ducens ergo cum vt dixerat: cuidam argentario vestibus sordidis indutus tanq̄ suum seruū vendidit: et triginta numismata inde accipiens paupibus erogauit. Petrus ergo omnia officia vilia faciebat: ita qd̄ ab omnibus cōtemnebat. et ab alijs seruis frequenter percutiebatur: et etiam iam amēs appellabaf̄. Dominus autē frequenter sibi apparebat: et vestimēta et numismata ostēdens ipm̄ consolabaf̄. Verum impatore et vniuersis de amissione tanti viri dolētib⁹ quidam vicini eius cōstantinopolim ad visitandū loca sancta venerūt: et a domino ipsius inuitati cū pranderēt sibi adinuicē in aure dixerunt. Quā similis est puer iste dño petro teloneario? Et curiose respiciētibus vnus dixit. Vere dominus petrus est. Surgā et tenebo eum. Qd̄ ille aduertens latenter fugit. Erat autē hostiarius surdus et mur⁹. qui per signū hostiū aperiebat. Cui petrus vt sibi apiret non signis: s̄ verbis impauit. Et ille continuo audiens. et loquelā recipiens sibi q̄ respondens ei aperuit et domū ingrediēs cunctis de ei⁹ loquela mirantibus dixit. Ille qui coquinam faciebat exijt et fugit: sed videre ne dei sit seruus. Cui em̄ michi dixit: tibi dico ap̄. mox ex ore eius flamma exijt que lingua et aures meas tetigit. et continuo auditū et loquelā recepi. Et exilientes vniuersi et cōcurrentes post euz: ipm̄ amplius inuenire non potuerūt. Tūc omnes de domo illa penitentiam egerunt. eo q̄ tales virū sic viliter tractauerunt. **M**onachus quidā vitalis nomine volens sanctū iohannē temprare: si posset sibi verbis persuaderi et ad scādālū facile inclinari. Ingressus ergo ciuitatē: omēs publicas meretrices conscripsit. Intrauit ergo ad illas per ordinē dicens. cuiuslibet. Dona michi noctem istā et noli fornicari. Ipse autē domū eius intrans in angulo flexis genibus tota nocte in oratiōe stabat: et p̄ illa orabat et postea mane exibat p̄cipiens cuiuslibet ne alicui reuelaret. Una autē vitaz eius manifestauit. Que statim orāte sene. a demone vexari cepit. Cui oēs dicebant. Reddidit tibi deus quod mereris. quoniā mētita es. Ut fornicet enim ingredis pessimus iste. et non p̄pter aliud. Vespere autē facto dicebat p̄dictus vitalis cunctis audiētibus. Volo ire: quia talis domina expectat me. Multis vero illum criminantibus. respondebat. Nunquid ego non habeo corpus vt omnes. aut monachis solus

De sancto Johanne elemosinario

iratus est deus vere eripi homines sunt ut ceteri? Dicebant autem quidam. Accipe tibi mulierem vnam abba. et mura habitum: ut non scandalises alios. Ille autem fingens se iratum dicebat. Vere non audias vos ire a me. Qui vult scandalisari scandalisetur. et collidat frontem in parietem. Nuncquid iudices constituti estis super me a deo. Ite et de vobis curam habete. vos pro me non reddetis rationem. Hec autem cum clamore dicebat. Cumque ad beatum iohannem querimonia deferretur: eo eius deus induravit ne his fides adhiberet. Deprecabatur autem deum ut post mortem suam opus suum alicui reuelaret ut non imputaret in peccatum his qui de eo scandalisabant. Multas igitur de predictis mulieribus ad conversionem perduxit. et in monasterio plurimas collocavit. Quodam mane dum ab una illarum egredere obviavit ei quidam ingrediens ad fornicandum cum ea: dantes ei alapa dixit. Usquequo pessime non emendas te: ab his tuis imundicijs? Et ille. Crede mihi accipies a me talem alapam ut rota alexandria congregetur. Et ecce postmodum dyabolus in specie mauri sibi alapa dedit dicens. Hec est alapa quam mittit tibi abbas vitalis. Et statim a demone vexatus. ita quod ad voces eius omnes currebant. Sed tamen penitens pro eius orationem liberatus est. Vir autem dei morti appropinquans hanc scripturam reliquit. Nolite ante tempus iudicare. Mulieribus autem confitentibus que faciebant omnes glorificabant deum: et precipue beatus iohannes dicens. Quoniam alapam quam ille accepit. accepissem et ego. Quidam pauper in habitu pegrini ad iohannem venit. et ab eo elemosinam postulavit. At ille vocato dispensatore dixit. Da ei sex numismata. Que ille accipiens et abiens habitum mutavit. et iterum ad patriarcham rediens ab eo elemosinam postulavit. Ille autem dispensatore vocato dixit. Da ei sex aureos. Quos cum sibi dedisset et ille abiisset dixit ei dispensator. Per orationes tuas pater iste idem hodie mutato habitu bis accepit. Beatus autem iohannes quasi hoc se nescire dissimulavit. Iterum ille tercio habitu mutans ad beatum iohannem venit. et elemosinam postulavit. Tunc dispensator beatum iohannem tetigit: innuens quod ille esset. Cui beatus iohannes respondit. Uade et da ei duodecim numismata ne forte sit dominus ihesus christus qui temptare me velit. utrum poterit hic plus accipere quam ego dare. Quadam vice cum patricius quandam pecuniam ecclesie in mercatibus ponere vellet. et patriarcha nullatenus consentiret. sed pauperibus eam dispensare vellet. ambo plurimum contendentes irati abinvicem recesserunt. Adveniēte

hora undecima mandavit patriarcha per archiepiscopum patricio dicens. Dominus sol ad occasum est. Quod ille audiens lacrimis infusus ad eum venit et veniam postulavit. Cum quidam suus nepos a quodam tabernario graviter iniuria audivisset et ex hoc patriarche lamentabiliter conquerens nullatenus consolari posset: patriarcha respondit. Et quomodo est ausus tibi aliquis contradicere et os suum contra te aperire? Crede fili mee parvitati. quoniam faciam in eo hodie talem rem ut tota alexandria miretur. Quod audiens ille consolationem recepit: putans quia eum faceret graviter verberari. Videns iohannes quod consolationem receperat. pectus eius osculatus est dicens. fili si vere nepos mee humilitatis existis. prepara te et flagellari et conuicia pati ab omnibus. Vera enim cognatio non ex carne et sanguine: sed ex virtute mentis agnoscitur. Confestim igitur pro illo homine misit. et ab omni pensionem et tributo liberum eum fecit. Et omnes audientes mirati sunt. Et intellexerunt hoc esse quod dixerat. faciam in eo talem rem ut tota alexandria miretur. Audiens patriarcha consuetudinem esse quod mox ut imperator coronatus est confestim monumentorum edificatores sumunt quatuor: vel quinque minucias marmoris pusillas diversis coloris: et ingrediētes ad imperatores dicunt. De quali marmore vel metallo iubet imperium tuum sibi fieri monumentum? Imitatus hoc monumentum sibi fieri precepit sed tamen usque ad obitum suum illud imperfectum manere fecit. Ordinavitque aliquos qui ad eum cum in celebri festiuitate cum clero consisteret accederent sibi dicerent. Domine monumentum tuum imperfectum est: precipe ut consummetur: eo quod nescias quahora fur veniat. Diues quidam cum vidisset beatum iohannem in stratu suo viles panes habere eo quod ceteros pauperibus erogasset. quoddam valde preciosum coopimentum emit et beato iohanni tradidit. Qui cum istud nocte super se haberet tota nocte dormire non potuit: cogitans quod trecenti domini sui de tanto precio coopiri possent. Tota insuper nocte lamentabatur et dicebat. Quanti incensati quanti in foro pluvius madefacti. quanti prefrigore dentibus stridentes hodie dormierunt? Tu vero grades pisces deoras. et in thalamo requiescens cum omnibus malis tuis: insuper te coopertorio. xxxvi. numismatum calefacis? Humilis iohannes alia vice hoc non vestitus. Statimque facto mane illud vendi fecit et precium pauperibus erogavit. Non audiens ille diues ipsum coopertorium secundo emit: et beato iohanni tradidit rogans ut ipsum decetero non venderet: sed super

De cōuersione sancti pauli.

seipm teneret. At ille istud accipiens insit iteram
vendi: et dominus suis precium erogari. Quod ille di-
ues audiens. alterum abijt et ipsum redemit: ac beato
iobani detulit: eiq; gratulabundus dixit. Uidebim?
quis deficiet: aut tu vendedo aut ego redimendo
Et sic suauiter quasi diuites vindemiabat dicens.
q; possit aliquis intencione dandi paupibus diuites
taliter expoliare. nec peccat. duo enim lucra
talis. Unus quia animas illoꝝ saluat. Alterum quoniam
ipse ex hoc mercede non modicam accipiet. Nolens
beatus iobanes homines ad elemosinam prouocare
narrare cōsuevit de sancto serapione: q; cum ami-
ctum suum paupibus tribuisset. et alteri obuians qui frigus
patiebatur tunicam similiter tribuisset: et euange-
lium tenens nudus sederet: interrogauit eum quid-
dam dicens. Abba quis te expoliauit? Et demon-
strans euangelium dixit. Ille me expoliavit. **A**lias
autem alium pauperem videns euangelium ipsum ven-
didit. et pauperi precium dedit. Qui cum interroga-
retur ubi ipsum euangelium haberet respondit. euange-
lium precepit dicens. Uade et vende omnia que ha-
bes et da pauperibus. Seipsum ergo habebat et seipsum
vendidit. et tradidit ut mandabat. **C**um cui-
dam elemosinam petenti dari precepisset. beatus ioba-
nes quinq; nummos indignatus ille q; maiore sibi ele-
mosinam non fecisset. continuo ad contumelias ipsius
propit: ac in eius faciem conuicari cepit. Quod eius
famuli audientes in eum uoluerunt irruere ac ipsum
grauiter cedere. Quod beatus iobanes oino prohibuit
dicens. Sinite fratres sinite ut michi maledicatur.
Ecce enim habeo sexaginta annos blasphemias per
opa mea christum et unum conuictum non portabo ab isto
Iustitiam sacculum afferri. et coram ipso apponi ut in-
de tolleret quantum uellet. **C**um populus lecto euangeli-
o ecclesiam exiret: et foris odosis uerbis vacaret
quadam uice post euangelium patriarcha cum eis exijt
et in medio eorum sedere cepit. Omnibus uero de
hoc mirantibus dixit ad eos. filij ubi oues ibi pas-
cor. Aut igitur intrate et ego uobiscum intrabo. aut
manete hic. et ego pariter manebo. Semel igitur
et bis hoc fecit. et sic populum stare in ecclesia erudiuit
Cum quidam iuuenis sanctimonialis quandam
rapuisset. et clerici tale iuuenem coram beato iobanne
exprobrarent: et ipsius excommunicandum esse dicerent
ut pura qui duas animas perdidit. scilicet suam et illius
conpescuit eos beatus iobanes dicens. Non sic filij non
sic. Ostendo uobis quod et uos duo peccata committitis.
Primo quia contra preceptum domini facitis qui ait.
nolite iudicare ut non iudicemini. Secundo quia nescitis
percerto si usque hodie peccent et se non peniteant.

Frequentem autem existate beatus iobanes in oratione
et in extasi mentis posito. talibus uerbis cum deo dis-
putare audire est. Sic sic bone ibi sit ego dispungedo
et tu ministrando uideamus quis vincat. **C**um
febre correptus se morti appropinquare cerne-
ret dicit. Gratias tibi ago deus quoniam exaudisti
miseriam meam rogantes bonitatem tuam: me inueniret
morienti michi nisi unum tremisse. Hoc igitur pauperi-
bus dari iubeo. **P**ositum est igitur uenerabile cor-
pus eius in sepulcro ubi corpora duorum eorum fuerant
tumulara. Et corpora mirabiliter sancto iobanni
cesserunt et locum medium vacuum dimiserunt. Ante
autem paucos dies q; moreret. cum quedam mulier
quoddam flagitiosissimum peccatum commisisset: et nul-
li unquam confiteri auderet. Dixit ei sanctus iobanes
ut saltem illud scriberet eo q; scribere sciebat. et
sigillatum ei offerret. et ipse pro ea oraret. Cui illa as-
sensit: et peccatum scribens diligenter sigillauit. et bea-
to iobanni tradidit. Sed post paucos dies beatus
iobanes infirmatus in domino requieuit. illa ut audiuit illum
defunctum se vituperatam et profusam putauit credens q; scri-
ptum alicui commisisset et ad manus alterius de-
uenisset. Agitatum igitur sancti iobannis acces-
sit. et ibi uerbissime flens clamabat dicens. Deu beu-
putas confusionem vitare. confusio omnibus facta
sum. Nunquam amarissime fleret. et beatus iobannes
rogaret ut sibi ostenderet ubi nam scriptum suum di-
misisset ecce beatus iobannes in habitu pontificali de
tumulo processit duobus episcopis qui secum quiesce-
bant. hinc inde uallatus dixit mulieri. Cur nos tam-
tum infestas: et me et sanctos istos qui mecum sunt
quiescere non permittis? Ecce stole nostre lacrimis
tuis omnes madefacte sunt. Porrexitque sibi scriptum
suum sigillatum ut prius fuerat dicens ei. Uide sigillum
hoc et aperi scriptum tuum et lege. Quod illa aperiens
pennam suam omnino deletum inuenit. et ibi taliter scri-
ptum repperit. Propter iobanem seruus meum dele-
tum est peccatum tuum. Sicque illa immensas deo gra-
tias retulit. Et beatus iobanes cum alijs duobus
episcopis in monumentum redijt. Claruit circa annum
domini sexingentesimum quinquagesimum tempore so-
ciorum **D**e conuersione sancti pauli apo-
stoli . xxviii **A**
Conuersio sancti pauli apostoli facta est eo-
dem anno quo christus passus est. et stephanus
lapidatus. anno non naturali sed emergenti
Natus christus. viij. kalendas. aprilis passus est. Stephanus
eodem anno. iij. die augusti lapidatus est. Paulus uero.
viij. kalendas. februarij conuersus est. Quare autem
eius conuersio potius quam aliorum sanctorum celebratur.
e ij